

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVI.

„GAZETA“ iese în de-care zi.
Abonamente pentru Anstro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumă la toate ofi-
ciile postale din intru și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 80. etagiu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 230.

Brașov, Vineri 17 (30) Octomvrie.

1903.

Două măsuri.

(a) Este veche plângerea naționalităților, că onorata stăpânire nu admite întruniri cu caracter național și nu aprobă statute de societăți constituite pe temeiul național.

Dor ne este în recentă memorie interpelația ce s'a făcut în congregația comitatului Brașov de către un membru român, care întrebă pe vicespanul, cum vine asta, că d-l ministru al agriculturii a refuzat aprobarea statutelor reuniunii agricole române din acest comitat?

Ce putea să răspundă vicespanul la această interpelație, decât că va lua informațiuni și va răspunde la proxima congregație.

Intr'aceia însă ministrul motivează destul de clar refuzul său, spunând, că cutare clausulă adaogată la cutare ordinațiune, nu admite a se constitui reuniuni pe temeiul național, decât dacă acele reuniuni sunt de natură literară sau culturală.

Va să dică, dacă Românii vreau să se adune și să se sfătuescă, ce ar fi de făcut ca să se mai întărească economicele, să se consolideze pe terenul agricol, să-și câștige isvora nouă de venit prin încurajarea prăsierei de vite, a stupăritului și a altor ramuri ale economiei — nu le este îngăduit să se constituie. Nu permite clausula cu pricina.

Este revoltătoare impresia ce ți-o provocă asemenea măsuri.

Adică cum?

Omenii se încovăie sub sarcinile publice, pe cari nu mai știu de unde să le acopere. Vreau să pună umăr la umăr, ca să se mai fortifice economicele, grupați după neamul din care fac parte, ca să se potă înțelege mai ușor — și stăpânirea nu-i lasă.

Ce să facă deci? Să urmeze esemplul celor din țera Oltului și

de pe Târnave, emigrând cu sutele în America? Crede d-l ministru al agriculturii, că de aici va câștiga ceva patria?

Orî decât vor rămâne acasă, să rămână, der să rămână săraci și istoviiți economicese — pentru că un popor sărac este mai accesibil pentru influențe străine — pentru maghiarizare.

Acesta să fie gândul stăpâni-
rei?...

În comitatul Torontalului s'a întâmplat mai deunăzi, că o comunitate bisericească gr. or. română a aplicat pe frontispiciul unui edificiu al său inscripția: „Casa națională a bisericii gr. or. române“.

Solgăbirul, vădând inscripția, a ordonat înlăturarea ei, pe motiv, că în țera acesta, după lege, nu este de cât o națiune și aceea este națiunea maghiară, prin urmare inscripția fiind contrară legii, trebuie ștersă.

Dér legea, care recunoșce caracterul național al bisericii române, nu este lege? Așa au întreat Românii din acea comună și au apelat contra hotărârii solgăbirului la ministru, vrând să aibă în chestiunea aceasta o decisiune principiară.

Bine au făcut.
Și apoi dreptul întrunirilor! Unul din drepturile cele mai cardinale într'un stat constituțional! Cum se aplică acest drept?

Noi Românii am vădut în diferite rânduri, că întrunirile, ce le-am convocat, au fost oprite, ér convocării pedepsiți.

Acum ne vine scire despre o asemenea oprire a unei întruniri convocate de Sârbii.

Pe ziua de 27 Octomvrie, partidul radical al Sârbilor convocase o întrunire la Karlova, (comitatul Torontalului.)

Solgăbirul din Török-Becse a interdiș această întrunire, invocând cunoscutul motiv, că „în Ungaria nu

esistă, decât o națiune politică, și această este cea maghiară. Alt partid politic național nu se poate recunoșce.“

Să poftescă acum cineva și să discute cu d-l solgăbiru asupra gramaticei și semasiologiei, căutând a-i arăta, care este criteriul cuvântului „național“!

Libertatea întrunirilor ar trebui să fie un talisman prețios în orî ce țera constituțională, pe care însași stăpânirea ar fi datoră să-l păzescă cu gelosie. Căci omenii nu se adună de florî de măr, ci se adună, pentru ca să discute în public afaceri publice. Și e bine, când cetățenii se adună în public, la lumina zilei. Rău ar fi atunci, când impedează fiind a se aduna așa, ar fi nevoiți a căuta întunericul nopții.

Mărturisim, că nu înțelegem „motivele“ solgăbirului din Torontal față cu Sârbii de la Karlova, mai ales când în timpul din urmă am fost martori la toleranța cea mai largă față cu adunările socialiștilor. Și credem, că este totuși ore-care deosebire între acești din urmă, cari se declară pe față de „revoluționari internaționali“ — și între pacinicele naționalități, al căror nationalism este atât de perhorescat!

De ce așa-dér unora li-se măsoră cu o măsură și altora cu alta?

Disolvarea dietei? „Alkotmany“ publică în fruntea numărului său de la 28 Octomvrie un articol în care, în numele partidului popular, declară lupta cea mai energică în contra noului regim Tisza. În scopul acesta apelază la partizanii săi și dice, că în cercurile politice s'a răspândit svonul, că Tisza va disolva dieta încă la începutul săptămânei viitoare, decât cu ocazia prezentării cabinetului său înaintea camerei, se va fi convins, că obstrucția nu înclină spre desarmare.

C r i s a.

Am amintit erî, că comisiunea de 9 a partidului liberal a ținut Marți ședință, în care s'a făcut cunoscut de-oparte programul comisiunei în chestiunea militară, de altă parte modificările, ce le-a făcut Maj. Sa în acest program și pe baza cărora Tisza a fost însărcinat cu constituirea cabinetului. Contrar informațiilor prime, majoritatea membrilor comisiunei a găsit, că textul modificat e satisfăcător, ér minoritatea în frunte cu contele Apponyi n'a primit programul modificat. În ședința de Marți nu s'a luat o hotărâre în merit, ci s'a decis, ca elaboratul comisiunei de 9 să fie prezentat conferenței partidului liberal, ce s'a ținut erî sera și tot-odată să se facă cunoscut și modificările la cari a fost supus programul.

În consecență, erî sera s'a ținut conferența partidului liberal. S'au prezentat membrii în număr estra-ordinar de mare. După constituire, deputatul München Aurel, care fusese însărcinat cu stilisarea programului, a prezentat conferenței elaboratul comisiunei de 9. Etă cam ce conținea el:

Programul comisiunei.

Rescriptul regal din 1868 privitor la ofițerii supuși ungarî de la regimentele din Ungaria, se enunță de îndreptățit. (Chestiunea permutării acestor ofițeri.)

Instruirea ofițerilor ungarî să progeseze în direcția, că în institutele militare aflătoare actualmente în Ungaria o parte însemnată a obiectelor să se predea în limba maghiară. Ofițerii, cari vor eși cu timpul din aceste institute, să posedă limba maghiară și cunoscerea acestei limbi să fie obligătoare.

Limba de corespondență cu autoritățile, să fie limba maghiară.

Stabilirea contingentului de pace și al rezervelor de întregire să se facă cu ocazia revisuirii legii militare.

Starea acesta se menține Majestății Sale în virtutea dreptului recunoscut în legile de la 1867, pe baza responsabilității ministeriale și cu adausul, că în privința acesta se menține și influența die-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Expoziția științifică din București.

(Urmare.)

Să intrăm deci în pavilionul principal, închinat științei și numeroselor ei aplicațiuni!

După-ce trecem pe sub un model bine executat al mărețului pod de pe Dunăre, privirile noastre se opresc asupra bustului M. Sale regelui și asupra unui dorobanț turnat în bronz în poziție de atac, având pe pedestal inscripția: „Sunt și voiți fi!“ Conducătorul și apărătorul țării ocupă partea din mijloc a pavilionului, ei, cari sunt cheiați să ocrotescă toate întreprinderile menite spre înălțarea moșiei strămoșesci.

Păretele din fund al sălii este aprópe întreg ocupat de o hartă uriașă a României, lucrată de institutul geografic al armatei în proporție față de natură, de 1: 50,000.

Nu este harta completă a regatu-

lui, ci numai a Moldovei, a Dobrogei și a părții sud-ostice din Muntenia; partea cealaltă se află în lucrare și, după informațiuni particulare, va fi gata în 4—5 ani. Harta acesta și numeroase alte harte mai mici, ce sunt expuse în jurul ei, ne dovedesc, că la institutul geografic al armatei române se lucrăză cu zel și cu pricepere, ceea-ce de altfel s'a recunoscut și la expozițiile cele mari din străinătate din timpul din urmă (așa d. e. la expoziția din Paris din a. 1900, unde institutul român a obținut cea mai înaltă distincțiune.)

În partea dréptă a pavilionului principal sunt expuse lucrările de Chimie teoretică, produsele Chimiei aplicate la diferite fabricațiuni, colecțiuni de aparate fizice și de lucrări matematice, colecțiunile științifice ale școlei de poduri și șosele, harte speciale ale liniilor telegrafice, telefonice și ale curselor postale din țera, precum și colecțiunea de aparate telegrafice și telefonice, expuse de direcția poștelor, telegrafelor și telefonelor; mai de parte lucrările serviciului tehnic și a celui

sanitar al capitalei (harte, relieful, analiza alimentelor, analiza dîlnică a apei de beut), diversele exploataři agricole, forestiere și industriale ale domeniilor Corónei și în fine lucrările nefericiților internați în ospiciul Mărcuța.

Partea stângă a halei principale (socotind de la intrare) este destinată societății geografice române (harte din diferite timpuri, relative la țările române, și diferite publicațiuni), medicinei umane, medicinei veterinare, farmaciei, dentisticii, științelor naturale (Zoologie, Botanică, Mineralogie și Geologie), pescăriilor statului, serviciului agricol și celui silvic, ținătoare de Ministeriul de agricultură, industrie, comerț și domenii (fermele model de la Laza, Studina etc.), școlei centrale de agricultură etc.

Să vorbesc ceva mai în deosebi despre sutele și miile de obiecte interesante, ce le întâlnim în această hală?... E peste putință! — Ce ași și sci alege mai curând din atâtea colecțiuni atât de diferite și atât de interesantă fie-care din punctul său de vedere?

Să mă opresc la valorósele lucrări de Chimie ale d-lor P. Poni (analise ale petrolului românesc), Dr. C. Istrati (materii colorante, aflate și numite de densus „franceine“ etc.), Nic. Teclu din Viena (diferite aparate chemice), Dr. An. Obregia, Dr. Bernad, Dr. Edeleanu, Dr. A. Ostrogovici, Aron Vraciu (asistent în laboratoriu de Chimie organică, condus de Dr. Istrati), A. Colorian și Dr. C. Șumuleanu? Său la interesantele și instructivele fotografii, preparate, modele și aparate din clinicile medicale ale d-lor Dr. Marinescu, Dr. Severeanu, Petrini-Galați, Manicatide, (clinica infantilă din Iași), Dr. Obregia, Dr. Gerota etc.? La ingeniósele aparate fizice ale d-lor profesori Negreanu și Hurmuzescu? La colecțiunile de minerale ale d-lor profesori Mrazec, Gr. Ștefănescu, Butureanu, Munteanu-Murgoci și S. Atanasiu, sau la plantele rare din România, espuse de societatea naturalistilor din București (între cari câte-va plante nouă, aflate și studiate de d-nii Zach. Panțu și Aur. Procopeanu de la institutul botanic), sau la bogata colecțiune de gândaci (hemiptere și

te. Acastă stare pöte fi schimbată prin corönă și legislativă.

Comisiunea de 9 n'a luat de-ocamdată în programul partidului liberal schimbarea limbii de serviciu și de comandă, deöce-ce în actualele împrejurări nu crede că ar fi de dorit acesta.

Modificarea lui Tisza.

Raportorul Münich a arătat apoi, care este modificarea ce a suferit'o acest program, anume:

Modificarea s'a făcut în direcția, că stă în dreptul Majestății Sale, — în virtutea §-lui 11 din art. XII din 1867, — ca în armata ungară, ce formeză partea întregitoare a armatei comune, să mențină și modifice stările arătate mai sus.

Esential sau neesential?

După raportor a luat cuvântul contele Stefan Tisza. El a declarat, că modificările lui nu sunt esențiale.

Contele Apponyi a declarat, că nu acceptă modificarea și că-și susține punctul său de vedere.

Coloman Szell a vorbit cam tot în sensul în care a vorbit Tisza.

Hotărîre în merit nu s'a adus, ci a rămas, ca partidul să țină și ați Joi o conferență, în care se va lua o hotărîre definitivă.

Ce ție Kossuthiști.

Nu trebuie să mai spunem, că kossuthiști sunt nemulțumiți cu modificările lui Tisza. Ei resumă pe scurt textul original al programului comisiunii de 9 cu privire la prerogativele monarhului astfel:

„Regele exercită drepturile majestății în mod constituțional.

Modificarea lui Tisza însă este următorea:

„Regele exercită drepturile majestății în modul de până acuma“.

Partidul popular.

Acest partid a ținut alaltăieri conferență, care s'a ocupat cu situațiunea politică creată prin înscinarea dată lui Tisza. Partidul a hotărît; că față cu Tisza are și mai puțină încredere, decât față cu guvernele precedente, și deöce-ce sunt temeri, că se va reintörce vechiul sistem, partidul va continua lupta contra guvernului Tisza.

O voce austriacă.

„N. fr. Presse“ vorbind despre intențiunea contelui Apponyi de a se retrage în opozițiune serie:

„Ar fi posibil, ca contele Apponyi, având în vedere situațiunea politică a Ungariei, să se mulțumescă cu depunerea mandatului și să se dea la o parte pentru un timp öce-care. Este însă dreptul său nedisputabil, ca politician, de a trece în opozițiune, numai să nu credă cumva, că prin acesta s'ar puté liniști spiritele, ci proba-

bil va reincepe lupta cu nouă putere. Pentru această va fi răspundător apoi contele Apponyi, cu atât mai mult, cu cât alți patrioți maghiari, cari se pricep și ei la subtilitățile de drept public, afirmă că în programul ministrului-președinte nu se renunță la nici un drept al Ungariei, ci se ofer concediuni, pe cari cu câtva timp mai înainte le-am fi considerat imposibile. Un membru de mare vață al comisiunii de 9 se fi făcut ađi drastica asertiune, că înainte c'o jumătate de an ar fi fost privit de nebun cel ce ar fi cređut, că Ungaria cu deplinul consimțământ al corönei va dobândi concediuni militare în măsură atât de mare“.

Din ale crisei noastre.

(Cronică interioară.)

A fost de sigur lucru nimerit că am introdus rubrica de mai sus, căci altfel cum am puté să punem la locul lor pe unii soi disant cronicari ai „noului curent“, cari nu stau la luptă dréptă, ci umblă cu șolda și cu doi bani în trei pungă? Noi vorbim de partid, de program, de hotărîrile conferențelor naționale, de solidaritate, de disciplină morală națională și ei ne vin cu personalități, cu insinuări și invluniri netrebnece, ne vin cu vorbe de clacă și de ședetőre, când se tratéză de principiile și de direcțiunea noastră politică și națională.

Așa de exemplu „neintrecutul“ cronicar de la „Tribuna Poporului“ din Arad nu acórdă organului nostru nici măcar dreptul de a face câteva reflexiuni la zeflemelele nesărate și lipsite de orî-ce spirit, cu cari își permite a debuta înaintea cetitorilor, pe contul „veteranei de la Brașov“. Decă decă rubrica nouă a „Gazetei“ îl aduce la furie, nici nu-i de mirat.

După cronicarul dela fôia din Arad, în partidul nostru național crisa nu există și nici n'a existat de cât atunci, când răposatul președinte al partidului Dr. Ioan Rațiu îi făcú rara distincțiune de a-i arăta ușa. Afară de această „cunoscută crisa“, amintitul cronicar nu vré să cunoscă alta.

Ce mai vorbește dér „Gazeta“ de crisa? — „Acastă crisa, ție „Trib. Pop.“ există numai în gândirea și simțirea celor de sub Tîmpa“... căci în realitate uite ce s'a petrecut: „In Sibiu s'a ținut țiele aceste un sfat al fruntașilor... Alături de acești fruntași au stat și amici intimi ai „Tribunei Poporului“... Și Dr. Vlad a fost la sfat, după cum este de sine înțeles“...

Este de sine înțeles! De ce, cum și în ce cas?

Etă un punct fôrte delicat, des-

pre care a ne desluși ni-a rămas dator organul de la Arad, după ce are aerul de a presenta întrunirea dela Sibiu, despre care vorbește, ca un „sfat autorisat“ al partidului național român, ce stă pe basa programului de la 1881.

La timpul său, după alegerea dela Dobra, organul nostru a somat pe alesul deputat Dr. Aurel Vlad să-și justifice procederea sa la amintita alegere, după care el s'a mărturisit ca aderent al partidului național român cu tôte că în vorbirea-program, ce a ținut'o în Dobra, a declarat, că se lapedă de punctul prim al programului dela 1881 al acestui partid.

Numitul deputat n'a aflat de cuviință până în ziua de astăzi a-și lămuri pozițiunea, și nici „cei ce se simt datori și în drept a reprezenta singura autoritate politică în partidul național român“, cum ne spune „Trib. Pop.“ într'un limbajiu fôrte încurcat, sucit și obscur, n'au aflat de cuviință a se pronunța fie în orî ce formă în public asupra atitudinii deputatului de la Dobra. Și nici atunci nu s'au pronunțat, când acesta a declarat și în dietă, că vrea să reprezente acolo partidul național român.

Tăcerea d-lui Vlad față cu reclamarea îndreptătită a organelor opiniunii publice noi o am considerat'o ca o mărturisire, că nu-și pöte justifica procederea în ce privește îndatoririle sale față cu partidul, din care a făcut parte. Incât despre cei „datori și în drept“ de a veghia ca să nu între confusiunea și anarhia în partid, nu scim să dicem alta, decât că au întrelăsat a-și implini datoria său a-și exercita dreptul și au lăsat partidul fără de orientarea de lipsă — orî că, în cazul cel mai bun, s'au mulțumit cu orientarea, ce i-au dat'o acele organe cari au rămas tot-deuna credincioase programului și principiilor, ce le profeséză partidul.

Etă de ce noi nici că am putut admite, ca bărbății de încredere ai partidului să stea la sfat cu deputatul Dobrei în cestiuni ce privesc interese de consolidare ale partidului nostru național. A face causă comună cu aceia, cari lucră pe față pentru slăbirea acestui partid, noi cu mintea noastră sănătösă, credem, că însémuă a lucra tocmai în contra întăriirii partidului național.

Cei dela „Trib. Pop.“ väd însă prin prisma lor lumea întörsă.

De aceea e neapărat de lipsă ca în rubrica noastră să fie arătate lucrurile cum sunt în realitate.

Grădinăria și cultura fructelor.

În descrierea noastră am arătat, că în satele românesce din jurul Sebeșului săsesc, deși există și pomi roditori, dér producțiunea și cultura este cu totul neînsemnată față cu aceea ce ar puté să fie. La diverse sate, cum am arătat, abia se vine un pom roditor pe jugăr, socotit hotărul întreg al comunei, și în multe locuri abia se vine un jugăr pământ de hrană arătură — de familie; în colo numai cöste, d-ului, plaiuri etc., unde nu se prea pöte umbla cu carul și plugul. În împrejurime s'au instalat grădinari bulgari veniți din Bulgaria, cari în România au inundat satele—și scot capitaluri enorme de pe spatele poporului român, și ei provéd și pe Sebeșeni cu legume ieftine și bune, în fie-care ție de tîrg de septemână

Și cu tôte aceste, nicăiri nu este o regiune atât de favorabilă pentru o întinsă cultură de grădinărie și producțiunea fructelor în masă ca aci, care ar puté să rivalizeze cu California. Pe de-o parte este clima cea mai caldă și mai domölă

a Transilvaniei, de öce ce este ferită de vînturi reci și violente și de munți înalți pleșuvi, cari să arunce înghețuri și brumă pe timpul înfloririi pomilor său înainte de cöcerea pömelor. Chiar și la odăile din munte, clima este relativ domölă — numai cât e mai recörösă, căci acolo se desprimăvăréză mai tärđiu, ceea ce este mai curënd un bine, de cât rău, căci pomii nu sunt ademeniți de o căldură inoportună, — ca să înflörescă și apoi să le degere florile și fructele. Ei înverdesc și înflöresc ceva mai tärđiu, când nu mai este îngheț și brumă de temut. Noi am arătat cu cifre, cum pe teritorul unui singur sat, s'ar puté ușor planta la 20—30000 pomi roditori peste contingentul de pomi de ađi, și în singura această regiune la un milion de meri, peste ceea ce există ađi; și merilor se pare că le priesce clima mai bine.

Este adevărat, că există ceva producțiune și comerciú de pöme peste trebuințele și consumațiunea locală a populațiunii, căci din prisosul de pöme se face rachiú, ér pentru mere vin tómnă ovreii de la Pesta, cari umblă din sat în sat de le adună de pe la ómeni, și le plătesc bișișor, ferdela veche cu câte 1 fl., ba și 2 fl. câte-odată. Subprefectul cercului își spune, că pe la Pian și Loman, se face în fie-care tómnă comerciú de mere pentru esport, ceea-ce mi-a confirmat'o în urmă și alți diferiți particulari.

Am puté țiece, că pomicultura în satele românesce și la Români este mai numai de nume și nici pe departe nu este aceea, ce ar puté să fie, un isvor de căpetenie de producțiune și căștig pentru popor. Pomii, cari se väd prin grădinile lor, sunt mai mult pruni, de cât alți pomi de valöre și importanță pentru comerciú și esport, ér între pruni puținii sunt tomnatici cu fructele bune de uscat și de vëndare în stare prospëtă, ci mai mult numai prune mărunte — crichine, din care nu se pöte face altceva, de cât rachiú. Rachiul și căldările numöröse ce sunt prin cele sate, sunt decă indispensabile pentru acest soiú de pöme, ca să le poți folosi. Însă după spusele mai multora, taxele fiscale de fert sunt așa de grele pentru cultivator, în cât abia îi rămâne ceva beneficium.

Pentru comerciul mare de esport ar trebui însă cultivate alte specii și alte soiuri de pöme, cari produc mai mult și se plătesc mai bine — soiuri nobile, indiferent locale ori străine — cari se rêușescă numai bine. Apoi au trecut timpurile, când fructele se vindeau „cu ferdela“ și se lua pe ele „bani cu chivera“. Că la acest negoț cine perde, este evident: nu cumpărătorul, ci producătorul, și în special cultivatorul și producătorul român, ca mai puțin umblat în lume și mai puțin rafinat. Ar trebui decă și el îndemnat cătră cerințele cele noué ale timpului și progresului.

Aci nu este vorba numai de îndrumarea individului, său particularului, ci de îndrumarea mulțimei și a öbștei și darea unei directive noué, găsit mijlocul ca poporul să aibă mai mult căștig la sine acasă, pentru combaterea epidemiei și frigurilor de emigrare la America! Aci pöte este rolul unic al băncilor românesce.

Anul acesta, cu tôte ploile lui ne-terminabile din primăvară și seceta nefirșită din vară și tómnă, care și acum ne bântue, fiind un an bogat și mănös în pometurii de tot soiul în diverse regiuni, cât am stat în orașul Sebeș în lunile de vară mi-s'a oferit ocașiunea de a visita diferite grădini bine întreținute, pe cari nu le-ași numi și presenta numai de model, ci de rangul întâi. Notez aci, că în localitate nu sunt nici proprietari mari, cari să aibă parcuri și grădini vaste de speculă, și nici cultivatori, grădinari de meserie, ci sunt simpli burghezi, a căror ocupațiune și isvor de căștig este cu totul altul, de cât ramura bănosă a horticulturii sistematice. Cei mai mulți sunt meseriași, orî negustori, cari fac și ceva plugărie — și au și grădini orî vie, mai mult pentru distracție de cât ca un isvor

heteroptere) a d-lui A. L. Montandon, său la fluturii de diferite colorii și unii de o mărime deosebită din Africa și din America, din colecțiunea d-lui Fr. Selag?

Tôte acestea și multe altele din jurul lor sunt vrednice de tötă atențiunea, tôte dau dovadă limpede de muncă și de interes pentru sciință.

De un deosebit interes sunt în această parte a expozițiunii colecțiunea de pesci din apele Dunării, făcută de d-l Dr. Antipa, directorul pescăriilor statului, colecțiune, care a fost admirată și la ultima expozițiune vienesă; mai departe diferitele analize făcute de serviciul sanitar al capitalei sub conducerea d-lui Dr. Proca, și în fine bogata colecțiune de produse agricole, forestiere și industriale (obiecte de lemn, teracotă, impletituri de paie și nuiele etc.) expusă de administrațiunea domeniilor Corönei, de sub înțelépă și patriotica conducere a d-lui I. Calinderu.

Dintre fabricile și societățile industriale, care și-au expus produsele lor, vom aminti: fabricile de hârtie de la Letea și de la Bușteni, pe cele de zăchar de la Roman și Săscut, fabrica de bere din

Azuga, fabricile de cement de la Brăila și de la Azuga, Societatea de basalt artificial și de ceramică de la Cotroceni, fabricile de marmoră artificială Nessler și Matioli, fabrica de var hidraulic de la Bréza, cea de cretă a lui Marco Rosazza, fabrica de sticlărie din București, tăbăcăria d-lui Gr. Alexandrescu, fabrica de scrobélă N. Brădescu din Pétra-Neamț, fabrica de săpun „Stella“, cea de luminii și de cêră P. Iacovloff din Botoșani, fabrica de surogate de cafea Frank, fabricile de conserve alimentare ale prințului B. Stirbei și a d-lui Staicovici etc. etc.

Tot în pavilionul principal a expus d-l profesor Dr. George Maior, sub numele „gospodării agricole“, o interesantă colecțiune de fotografii, care ne arată față în față esemplare de locuințe țărănesce și de clădiri economice de ale sătenilor noștri din Țera românescă și din Ardeal. Paralela această este fôrte instructivă și trebuie să dea de gândit acelora, cari o vor privi cu destulă atențiune.

(Va urma.)

A. B.

de câştig și venit. Și cu toate acestea, grădiniile ce le-am vădut și găsit la densii, mi-au impus respect și admirație!

Este adevărat, că ele erau cele mai multe la străinii de neamul nostru, în special la Sași, *dér esempla trahunt* — mai ou sémă la Sebeș și în împrejurime, unde diferența de clasă și castă a cam dispărut aproape cu totul, și se simte mai puțin antagonismul, de cât în alte părți. Ușor le-ar pute introduce și adopta fie-care învățător, preot, notar și primar în satul său, eventual pe regiunea întregă, după un plan bine chibzuit și stabilit în comună înțelegere. Voiți reproduce aci cele ce am găsit și vădut eu acolo.

(Va urma.)

SCIRILE DILEI.

— 16 Octomvrie v.

„Apel către națiune.“ Sub titlul acesta a apărut zilele acestea un apel tipărit în tipografia „Athaeneum“ din Budapesta, unde se tipăresc și monitorul oficial. Apelul acesta este semnat de „Comitetul central“ și expunând pe larg situațiunea politică a țării, arată că astăzi maghiarii fiind numai 51% în Ungaria, nu pot cere limba maghiară ca limbă de comandă etc. Apelul propune a se face plebiscit în totă țera asupra chestiunii, că cine este chemat să hotărăască asupra postulatelor militare: *partidul liberal, ori opoziția?* — Acel comitet central, care semnează, pare a fi comitetul central al partidului liberal. Oficiosul „P. L.“ se lapădă iusă ca de satana de apel și se miră cum de atâți oameni înțelepți s'au lăsat purtați de nas de un nebun. Căci apelul s'a trimis în toate comunele și a produs pretutindenea o desorientare completă, dovadă telegramă publicată în „P. L.“ trimisă președintelui camerei din Ioclodul mare (Solnoc-Dobâca) și care are următorul conținut:

„Are președintele cunoștință despre apelul tipărit intitulat „Apel către națiune“ și trimis prin poștă, precum se vede, tuturor comunelor? Nu sunt atinse prin acest apel drepturile deputaților? Este compatibil acest apel cu constituția Ungariei?”

In numele partidului din Iclod:

ss.) Al. Mondbach, președinte, Iosif Oncs (Onciu?) preot gr. cat. vice președinte, Al. Gots, proprietar, Eugen Kovacs secretar.

O vizită la Banffy. Eri fostul ministru president br. Desid. Banffy și-a serbat aniversarea de 60 de ani. Din incidentul acesta s'au dus la el vr'o 80 de deputați, în frunte cu Perczel, Münich și Vojnich. L'au salutată și i-au dorit toate cele bune. Toți cei 80 deputați aparțin partidului liberal. Se dice, că cu ocazia acăsta a fost vorba și despre situația politică.

Iubileul episcopului rutean din Eperjes. În ziua de 27 Octomvrie episcopul gr. cat. rutean din Eperjes Dr. Valyi și-a serbat jubileul de 20 ani al episcopiei. Cu acăsta ocaziune s'a prezentat la episcop o deputațiune a „Maghiarilor greco-catolici“ sub conducerea lui Szabó Jenő, membru în camera magnaților. Szabó îmbrăcat în costum maghiar a rostit un discurs în care a mulțumit episcopului pentru dobândirea limbii maghiare ca limbă liturgică. Apoi i-au predat drept cadou un toiag episcopos. — Episcopul a răspuns, că chestiunea liturghiei maghiare o consideră ca o chestiune echitabilă, justă, dreaptă și urgentă și că prin urmare și în viitor va solicita la sf. scaun aprobarea liturghiei maghiare. — Firesce, visul acesta de aur al Maghiarilor, decât s'ar realiza, s'ar câștiga un nou factor foarte însemnat în miscarea întreprinsă „pentru zidirea statului național“. Din fericire însă sf. scaun cunoșce destul de bine motivele profane ale acestei mișcări și nu credem că se va preta a fi instrument pentru realizarea unor ținte politice, ori cât ar stăruii Szabó și Valyi.

Transferare în armată. În ultimul număr al Monitorului ôstei c. și r. vedem următoarele transferări: D-l sub-locotenent Rudolf Petru de la reg. 12 de inf. a fost transferat la regimentul 2 de artilerie, ér d-l locotent Iacob Brândușianu de la reg. Nr. 73, a fost transferat la reg. Nr. 31 de infanterie, d-l locotenent Simion Ștefanescu de la reg. Nr. 85 la reg. div. 16 de artilerie.

Starea „fondului pentru înființarea unei școle române de fete în Clușii“ la finea anului 1902 a fost: I. Percepțiuni pe 1902, 1030 cor. 76 b. II. Erogățiuni pe detto 1044 cor. 45 b. Restul passiv al casei 13 cor. 69 b. III. Statul activ: 1) Depunerii în bancă (după starea din 30 Iunie 1903) 24,059 cor. 79 b. 2) Acțiuni 2,600 cor. 3) Pretensiuni 4,389 cor. 99 b. 4) Competințe diverse 3,034 cor. 49 b. Suma 34,084 cor. 27 b. IV. Statul passiv al casei 13 cor. 69 b. Restul activ 34 070 cor. 58 b. Se face acăsta publicațiune pe baza §-lui 15 din statute. Pentru comitetul de administrațiune Dr. Georgiu Ilea cassar.

Cununie. Victoria Manu și Victor Turcu cleric absolvent își vor serba cununia Duminecă în 8 Noemvrie st. n. 1903 la 3 ore d. a. în biserica gr. cat. din Riciul de Câmpie.

Maltratare. Ni-se serie: Preotul gr. or. Liviu Rațiu din comuna Măcea (dieceza Aradului) din gelosie nemotivată în timpul din urmă își maltrata fiinic soția. Într-una din zile trecute a bătut-o cumplit, i-a smuls părul cu rădăcină cu tot din cap, ér părul rămas i-l'a tăiat cu cuțitul, și decât nu era împiedecat, ar fi continuat cu maltratarea nenorocitei femei. S'a făcut arătare la tribunal din mai multe părți, și chiar și la congresul național bisericesc întrunit în Sibiu.

Mine de cărbuni în Ardeal. În munții dintre Brad și Hălmașiu s'au descoperit în timpul din urmă cărbuni foarte buni. Direcțiunea liniei ferate Arad-Cianad a hotărât în ultima sa ședință a sprigini din toate puterile exploatarea acestor cărbuni.

Tetru german. „Natan înțeleptul“, despre care însuși Lessing, autorul piesei, a dis că e „cântec dramatic“, nu e în realitate nici dramă, nici cântec dramatic, ci o scriere polemică în iamb. Lessing a scris-o, ca să-și răsbune asupra înverșunatului său adversar Hauptpastorul Göz, cu care avusese o lungă polemică religioasă. O sută de ani a ținut-o la suprafață reclama, preamărindu-o ca pe o piesă umanitară, în care s'ar propovădui adevărata toleranță. Ea nu este însă decât ridicarea religiei jidovesce în persoana lui Natan și batjocurarea religiei crestine în persoana patriarcului de Ierusalim, precum și a templierului și a unui călugăr, toți trei oameni mai mult său mai puțin nevrednici. De când cu expunerile lui Dühring, Baumgartner, Seb. Brunner, (Lesingiasis u. Nathanologie), lumea a început să judece mai obiectiv și chiar în istoriile literare, în cari mai înainte se făcea atâta tărăhoișu „umanitar“ pe tema lui Natan, astăzi i-se reproșează lui Lessig că pe când jidovismul și mahomedanismul le reprezintă prin oameni de înălțime ideală, reprezentantul creștinismului este mult inferior. „Die Gerechtigkeit verlanget“ — dice Kluge — „einen christlichen Character, der dem Nathan und Saladin ebenbürtig zur Seite stände“. — Atâta despre piesă, cu gândul de a reveni mai pe larg.

Reprezentăția d'aséră a fost bine studiată și bine inscenată. Rolul lui Nathan l'a interpretat d-l Iulius Sodek cu mult succes, ceilalți având a se lupta cu nisce roluri ingrate, au lăsat mult de dorit. — În seriile prime multe locuri gôle. Restul sălii, destul de plin.

Avis. Tutaror, acelora, în al căror local se află vre-o cassetă de colectare de a reuniunii pentru ajutorarea orbilor din Budapesta, li-se face prin acăsta cunoscut, că delegatul reuniunii, domnul D. Halász va ridica ofertele de colectare

în timpul de la 5 până la 8 Noemvrie a. c. Respectivul își va proba identitatea prin un bilet de legitimațiune liberat de magistratul orașenesc.

Tinerimea maghiară de la academia din Oradea.

Am amintit în numărul de eri, că tinerimea maghiară de la academia de drept din Oradea mare a ținut Duminecă o întrunire de protestare contra președintelui societății studentesce, care convins, ca și directorul academiei, că la serbarea Deak a fost violată ospitalitatea față cu un Archiereu român invitat la serbare, s'a dus să ceră scuze de la episcopul Radu. Etă ce scrie „Nagyvárad“ despre acea întrunire:

La serbarea pe care tinerimea academico a aranjat-o în amintirea lui Deak, studentul Szemes Imre a declamat renumita poezie a lui Bartók Lajos: A „mariczeli Czigányok“ (Țiganii de la Mărișel). Poesia este o vâpae îndreptată contra ôrdelor valahe, cari în războiul pentru libertate, strimtorând un batalion de honveđi între munți, i-au măcelărit. La acea serbare era de față și Demetriu Radu, episcopul gr. cat., care — așa s'a observat — a fost atins neplăcut prin poezia ce plângea trecutul trist. Directorul academiei Dr. Alois Bozoky și Em Géczy președintele tinerimei, după cum am scris, s'au dus la episcopul Demetriu Radu și și-au cerut scuze, pentru-că s'a declamat la serbare acea poezie. Radu a declarat, că nu s'a simțit ofensat.

Procederea directorului și a președintelui au produs mare indignare în mijlocul tinerimei academice. Em. Géczy vădând acăsta, și-a dat dimisia. Tinerimea a convocat pe astăzi dimineța o întrunire cu ordinea de zi: desbateră dimisiei. Tinerimea s'a adunat în număr foarte mare și totă ziua a discutat.

„Unul din cei ce au luat cuvântul a fost stud. în drept Ioan Popity, care agăsit corectă procedura directorului și a lui Géczy și propune să nu se primască dimisia președintelui, ci să se trecă la ordinea zilei. Vorbele lui Popity au provocat un tumult infernal. Popity a fost atacat din toate părțile și mult timp nimeni n'a putut să ajungă la cuvânt.

„Carol Harmathy nu admite să se voteze încredere. După părerea sa tocmai președintele a comis insulta cea mai mare prin faptul, că s'a dus la episcopul Radu a cere scuze. Prin acăsta episcopul a fost ofensat în „maghiarismul“ său, în sentimentele sale patriotice, fiind-că s'a presupus despre un archiereu, că a putut fi ofensat prin acea poezie. Poesia vorbea despre dușmanii periculoși ai Maghiarilor, fiarele sêlbatică din Ardeal, cu cari un Român cu bun simț nu se poate identifica.

„După amiazi s'a continuat ședința. Președintele Em. Géczy și-a justificat pe scurt procedura sa de bună credință, a cărei corectitate nu se poate trage la îndoială. Nu se putea ca o tinerime cultă să violeze ospitalitatea.

„Șefii partidului războinic erau: Rigó Zoltan, Rigó Laszlo și Urbanics Kálmán, cărora s'a alăturat majoritatea covârșitoare.

„S'a votat cu mare majoritate a se desaproba procedura președintelui Géczy, a-se da vot de blam biuroului și a-se primi dimisia“.

Tinerii maghiari d'acum înainte pot să declame ce vor voi la adunările lor. Românii însă să stea acasă când vor mai fi invitați la asemenea serbări, pentru a nu se expune la incidente penibile ca cel de la Oradea.

Convocare.

Despărțământul Făgăraș al Reuniunii învățătorilor din archidieceza gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, își va ține adunarea de toamnă Duminecă în 15 Noemvrie st. n. a. c. în comuna Sebeș, la care se invită P. T. membrii și toți binevoitorii școlei.

Program: 1) Dimineța la 8 ore participarea în corpore la serviciul divin. 2) Constatarea membrilor prezenți. 3) Deschiderea ședinței. 4) Prelegere practică cu elevii școlei locale prin inv. Elie Faroga. 5) Alegerea comisiunilor pentru aprecierea prelegerei de model și a disertațiunilor precum și a încasării taxelor. 6) Căutirea disertăției pedagogice prin d-l Ioan Bunea, preot. 7) Căutirea disertăției populare cu

cuprins economic prin d-l Ioan Pop inv. 8) Căutirea protocolului din adunarea trecută. 9) Raportul biuroului, adică al președintelui, cassarului și bibliotecarului. 10) Raportul comisiunilor esmise. 11) Eventuale propuneri. 12) Fixarea locului adunării de primăvară și designarea persónelor disertante. 13) Alegerea celor doi membrii verificători. 14) Alegerea biuroului pe un nou period de 1 an. 15) Inchiderea ședinței.

Șinca-veche, în 26 Octomvrie 1903.

Ioan Pop,
preș.

Corneliu Langa,
not. desp.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 29 Octomvrie. A produs surprindere neplăcută în anumite cercuri liberale, că deputații croați s'au prezentat în mod demonstrativ la clubul liberal când contele Tisza a sosit din Viena. Unele diare afirmă, că și deputații sași se aflau în tabăra lui Tisza. Tote diarele opoziționale vestesc lupta cea mai esacerbată contra lui Tisza, mai ales, că modificările lui Tisza nu privesc numai partea introductivă princiară a programului militar, ci conțin o esențială constringere a concesiunilor militare, față de cari guvernul Szell și Hedervary făcuseră promisiuni sêrbătorești pe temeiul autorisării Corónei. Kossuthistii și tote fracțiunile stângerii din cameră dic, că programul lui Tisza nu este decât o acceptare și o sancționare ulterioară a ordinului din Chlopy

Budapesta, 29 Octomvrie. În conferența liberalilor a izbucnit un conflict violent între vechii liberali și Apponyisti.

Berlin, 28 Octomvrie. Din Constantinopol i-se anunță diarul „Lokalanzeiger“, că Sultanul nu e aplicat a primi programul de reforme augmentat, ce i-s'a remis la 21 Octomvrie. Sultanul a declarat, că mai curând se împacă cu Bulgaria, ori va face război contra ei, decât să primască acel prngram.

Constantinopol, 28 Octomvrie. Desarmarea din partea Turciei s'a intrerupt probabil în urma resensului ce l'a făcut în cercurile militare pretensiunile din programul de reforme.

Paris, 28 Oct. Conte Lambsdorf a sosit adă aici. La gară l'a așteptat ministrul Delcassé. Pe strade lui Lambsdorf i-s'au făcut ovațiuni.

Bibliografie.

M. Eminescu. Gedichte. Deutsch von V. Teonția, Sub auspiciile ministrului român de culte și instrucțiune. Bucuresci. Editura diarului „Rumänischer Lloyd“ Strada Silfidelor nr. 5. Prețul 2 lei. Se poate cumpăra de la librăria W. Kraft Sibiu, Ciurcu Brașov și direct de la administrația „Rumänischer Lloyd“.

D-l Teonția ne prezintă aici în traducere germană 12 poezii lirice, 6 sonete 5 poezii populare și 2 poezii filosofice de ale lui Eminescu. Nici unul dintre poezii români n'a găsit atâți traducători, ca Eminescu. După Carmen Sylva și Mite Kremnitz, d-na Minkvitz, Em. Grigorovitz, Franken, Fischer etc. etc. d-l Teonția vine acum să prezente publicului german mai multe poezii și din volumul postumelor, apărute nu de mult la Bucuresci. Traducerile sunt din cele mai reușite, dovadă că d-l Teonția nu numai că este profund cunoscător al ambelor limbi, dér dispune însuși de un însemnat talent poetic.

Volumul are ca precuvântare un mic studiu asupra lui Eminescu de Dr. Ioan Scurtu.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Traian H. Pop.

» Romana «

este titlul broșurei, care a apărut în editura tipografiei A. Mureșianu, cu descrierea și explicarea dansului nostru de salon

„Romana“ dans de colônă în 5 figuri. *Descrișă și esplicată împreună cu muzica ei, după compunerea ei originală.* Cu-o introducere („în loc de prefață“) de *Tunaru din Dumbrău, Popa.* — Tipografia Aurel Mureșianu, Brașov 1903.

A trecut deja o jumătate de secol, de când, în epoca redeșteptării noastre naționale, s'a compus și înființat în Brașov „Romana“, unicul dans de colônă român. În iernă anului 1901, cu ocaziunea jubileului de 50 de ani de la fondarea Reuniunii femeilor române, s'a serbat la balul festiv ce s'a dat în Brașov cu ocaziunea acêșta și jubileul de 50 de ani al „Romanei“. La acest jubileu vre-o 20 de părechî, damele purtând costum național, au jucat „Romana“ jubilară, adecă au executat acest dans în tocmă după regulile și prescrierile originale, cum s'a executat înainte cu 50 de ani la primul bal al „Reuniunii“.

Autorul broșurei esplică „Romana“ în etrinsă legătură cu muzica ei după aceste reguli și prescrieri originale, fără abaterile și erorile, ce cu timpul s'au furișat în acest dans. (Esplicarea figurilor o face alături și în limba germană.)

Meritul autorului broșurei mai sus anunțate este, că a fixat regulile originale ale „Romanei“, ca ori și unde în ținuturile și țările locuite de Români acest dans de colônă român să pôtă fi studiat și jucat cum se cade și uniform. De aceea a adăus la finea broșurei și textul frumoșei și atrăgătoare muzice a „Romanei“, esplicând printre note toate mișcările dansului după tactele muzice. Pe lângă popularitatea, de care se bucură dansul „Romana“ pretutindeni între noi, a fost tot-deună o dorință viuă a publicului nostru de a o vedé jucându-se bine, esact și uniform. Credem, că broșura de față, care face istoricul și descrierea figurilor dansului cu multă îngrijire și acurateță, va satisface pe deplin dorinței generale.

Broșura este în cuart mare, hârtie fină și tipar elegant, cu adăusul unei côle de note (muzica „Romanei“ cu esplicări) și costă numai 2 cor. 50 bani (plus 5 bani porto-postal) pentru România 3 lei.

„Romana“ se pôte procura de la tipografia A. Mureșianu, Brașov.

Dela „Tipografia A. Mureșianu“ din Brașov,

se pot procura următoarele cărți:

(La cărți aici înșirite este a se mai adăugă pe lângă portul postal arêtat, încă 25 bani pentru recomandație.)

Scrieri istorice.

Memorii din 1848—49 de Vas. Moldovan, fost prefect al Legiunei III în 1848—49. Prețul cor. 1 (cu posta cor. 1.10)

Viața și operele lui Andrei Mureșianu, studiu istoric-literar de Ioan Rațiu, prof. ord. la preparandia din Blășiș, Prețul 2 cor. plus porto 10 bani. Venitul curat al acestui op se va contribu la formarea unui fond pentru Internatul preparandului din Blășiș.

„Colonel David baron Urs de Margina la Solferino și Lissa“, interesantă și eminentă conferență, ce a ținut-o d-nul colonel c. și r. *Francisc Rieger* în reuniunile militare dela Brașov și Sibiu. Broșura conține și două portrete bine reușite ale baronului Urs, unul din anii de mai înainte, când încă era major, ér altul din timpul mai recent; mai conține și o hartă a Lissei, cum și ilustrațiunea mormântului eroului nostru. Prețul 80 b. (plus 6 b. porto.)

„Pentru memoria lui Avram Iancu“, apelul dat către ministerul de interne D. Perczel prin d-l Dr. Amos *Frâncu* în cauza fondului pentru monumentul lui Iancu. Prețul este 1 corônă. În România 2 lei plus 5 bani porto.

„Pintea Viteșul“, tradițiuni, legende și schițe istorice, de *Ioan Pop-Reteganul*. Oea mai completă scriere despre eroul Pintea. În ea se cuprind foarte interesante tradițiuni și istorisirî din toate părțile, pe unde a umbat Pintea. Prețul 40 bani plus 6 bani porto.

„Românul în sat și la ôste“. Aceasta este titlul unei nouș cârticele, ce d-l *Ioan Pop Reteganul*, cunoscutul și meritatul nostru scriitor popular, a dat literaturii române. Prețul 20 b., cu posta 26 b.

Lupta pentru drept de Dr. Rudolf de Ihering traduce de Teodor V. Păcășan. Prețul 2 cor. (+ 10 b. porto).

„Tărânu român și ungar din Ardeal“, studiu psihologic popular de I. Paul. Prețul 1 cor. (+ 5 b. porto).

„David Almășianu“, schițe biografice de *Ioan Popea*. Broșura acêșta, presentă și multe momente de însemnătate istorică. Prețul 60 b. (cu posta 66 b.)

Mândștirea Putna în Bucovina de Iraclie *Porumbescu*. Prețul 20 b. (+ 3 b. porto.)

Atragem atențiunea cetitorilor asupra cârților de mai jos, carî se vënd cu prețuri reduse, ba chiar numai pe jumătate, de cum s'au vëndut până acum.

1) *Lascar Viorescu, O icônă a Moldovei din 1851* de *Wilhelm de Kotzebue*. E cunoscută acêșta scriere ca o lucrare istorică de mare valóre în literatura noastră. Conține 268 pag. cu tipar curat și hârtie de lux Prețul în loc de 4 c.r., cum s'a vëndut până acum, este adî numai 2 cor. (+ 30 bani porto.)

2) *Poesii de Veronica Micle*, regretata noastră poetă. Conține 144 pag. În loc de 3 cor., se vinde numai cu 1 cor. 50 b. (+ 10 b. porto.)

3) *Poesii complete* de *Carol Scrob*. Numele acestui autor este de asemenea bine cunoscut literaților noștri și poesiiile lui ocupă un loc frumos în literatura română. Prețul s'a redus dela 4 la 2 cor. (+ 20 b. porto.)

7) „*Vrei să te iubescă bărbatu?*“ Broșura cu acest titlu conține povește practice serioșe și forte potrivite pentru familiile bune. Prețul dela 1 cor s'a redus la 50 b. (+ 5 b. porto.)

4) *Instrucțiunea gimnasticeii* în sculele de băeți și de fete. Cu 57 figuri în text, de *P. Ionescu*, profesor de gimnastică la liceul Lazăr și la școla normală de institutori din Bucuresci. Preț. în loc de 3 cor. e 1 cor. 50 b. (+ 10 b. porto) De lipsă e mai cu sémă pentru învățători.

5) *Originea monedelor* (a banilor) de *M. C. Sufu*, o interesantă conferență ținută la Ateneul Român din Bucuresci. În loc de 1 leu se vinde cu 50 bani.

6) *Poesii* de *F. M. Stoescu*. Este o carte mare de 252 pag. cu exterior plăcut și bine îngrijit. Autorul e de asemenea cunoscut în literatura română și versurile sale frumoșe nu au lipsă de laudă, căci se laudă de sine. În loc de 4 cor. se vinde cu 2 cor. (+ 10 b. porto.)

Monologuri în versuri seria a 2-adnă *Auguste Vacquerie, Eugene Manuel, Uhlând, Emile Goudean, E. Grenet-Dancour și L. Balisbonne, de Nicolae Țincu*, 1 cor. plus 5 b. porto.

A apărut „*Almanachul*“ societății „*Petru Maior*“ Budapesta 1901 cu un conținut bogat și ilustrat. Format 8° ou 144 pagini. Prețul 4 corône. Se află de vëndare la Tipografia A. Mureșianu cu prețul indicat, plus 35 bani porto.

Cursul la bursa din Viena.

Din 28 Octob. n. 1903.

Renta ung. de aur 4%	118.25
Renta de corône ung. 4%	97.80
Impr. căil. fer. ung. în aur 3 1/2%	89.20
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	97.55
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	97.25
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	92.50
Bonuri rurale croate-slavone	205.—
Impr. ung. cu premii	—
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	155.—
Renta de hârtie austr.	100.30
Renta de argint austr.	100.05
Renta de aur austr.	119.70
Rente de corône austr. 4%	100.20
Losuri din 1860.	153.75
Acții de-ale Băncei austro-ungară.	16.04
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	732.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	666 7/5
Napoleonadori	19.06 1/2
Mărci imperiale germane.	117.17 1/2
London vista.	239.30
Paris vista.	95.17 1/2
Note italiene	95.25

Cursul pieței Brașov.

Din 28 Octob. n. 1903.

Banot rom. Cump.	18.96	Vënd.	19.—
Argint român.	18.84	„	18.92
Napoleon'ori.	19.02	„	19.10
Galbeni	11.20	„	11.30
Ruble Rusesci	2.53	„	2.54
Mărci germane	117.10	„	117.50
Lire turcesci	21.50	„	21.60
Seris fonc. Albina 5%	101.—	„	101.25

! Noroc deosebit la Török!

Neintrecut

este norocul, care favorisază colectura noastră principală. Am plătit On. noștri clienți în scurt timp **câștiguri mai mult de 12 milioane cor.** În 5 luni din urmă

trei din cele mai mari câștiguri și anume:
 premia cea mare de **605.000 cor.** cu Nr. 57080
100.000 „ „ Nr. 74366
90.000 „ „ Nr. 109780

afară de acestea multe alte câștiguri mari.
 Recomandăm a participa la loteria de clase, care are cele mai mari șanse de câștiguri din lume. În loteria de clasă a 13, se vor sorti erăși din

110.000 losuri 55.000

cu câștiguri, în total cu suma enormă de

14 Millionen 459.000 Kronen

in ca. 5 Monaten verloost.

Der grösste Gewinn beträgt im glücklichsten Falle:

1,000.000 Kronen.

Speciell 1 Prämie mit 600.000, 1 Gewinn à 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 1 à 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000, und noch viele andere; zusammen 55.000 Gewinne und Prämie im Betrage von **Kronen 14.459.000.**

Prețul original al losurilor stabilit după plan, Clasa I. este:

1/8 los orig. fl. —.75, séu cor. 1.50, 1/4 los orig. fl. 1.50, séu cor. 3.—,

1/2 „ „ „ 3.—, „ „ 6.—, 1/1 „ „ „ 6.—, „ „ 12.—,

și se trimite cu ramburs séu pe lângă trimiterea sumei înainte.

Liste oficiôșe se e-pedéză după tragere. — Planuri oficiôșe gratis.

Ne rugăm ca comande de losuri originale a se trimite direct la noi până în

2 Noemvrie a. c.

A. TÖRÖK & Co.

Cea mai mare întreprindere de loterie de cl. în Ungaria.

Secțiile loteriei de clasă ale colecturii noastre principale sunt:

Centrala: **Theresienring 46/a.** 2. Filială: **Muzeumring nr. 11.**
 1. Filială: **Waltzerring 4.** 3. „ **Elisabethring 54.**

Scrișorea de comandă de tăiat.

Domnului **A. TÖRÖK & Co.**, Budapest.

Binevoitii a trimite Losuri originale clasa I. a Loteriei de clasă r. ung. împreună cu planul oficial.
 Suma de fl. { a se lua cu ramburs, ur- } (Ce nu convine
 { mezá cu mandat postal. } sé ștergeți!)

Adresa acurată.

Abonamente la

„Gazeta Transilvaniei“ se pot face ori și când pe timp mai îndelungat séu lunare.

„Gazeta Transilvaniei“ cu numărul à 10 fl. se vinde la librăria Nic. I. Ciurcu și la Eremias Nepoți.

ANUNCIURI

(insertiuni și reclame.)

sunt a se adresa subscrișei administratiunii. În cazul publicării unui anunciu mai mult de odată se face scădémént, care cresce cu cât publicarea se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazetei Trans.“

A. V. I. S.

Prenumeratiile la „Gazeta Transilvaniei“ se pot face și re-inoi ori și când la 1-ma și 15 a fie-cărei luni.

Domnii abonenți sé binevoiască a arăta în deosebi, când voiesc ca espedarea sé li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se aboneză din nou sé binevoiască a scrie adresa lămurit și sé arete și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.“